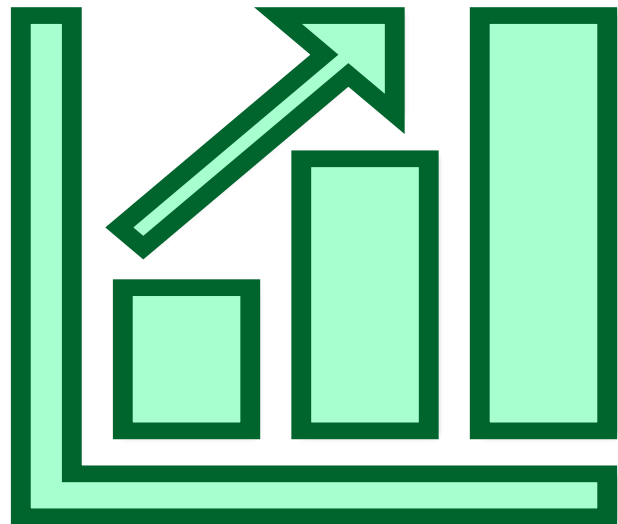
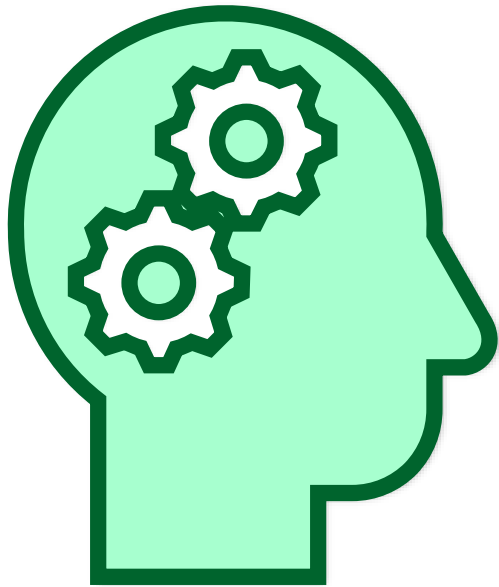

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

КРИЖОПІЛЬСЬКА ГРОМАДА

Соціально-економічний аналіз

Розташування

Крижопільська селищна громада

Створена : жовтень 2020 року

Кількість рад, що об'єдналися: **11**

Кількість старостинських округів: **10**

Площа територіальної громади: **421,9 км²**

Чисельність населення громади: **19970 ос.**

Міське населення: 8830 ос.

Сільське населення: 11140 ос.

КОАТУУ: **0521900000**

Офіційний сайт: <https://krzgromada.gov.ua/>

Склад територіальної громади:

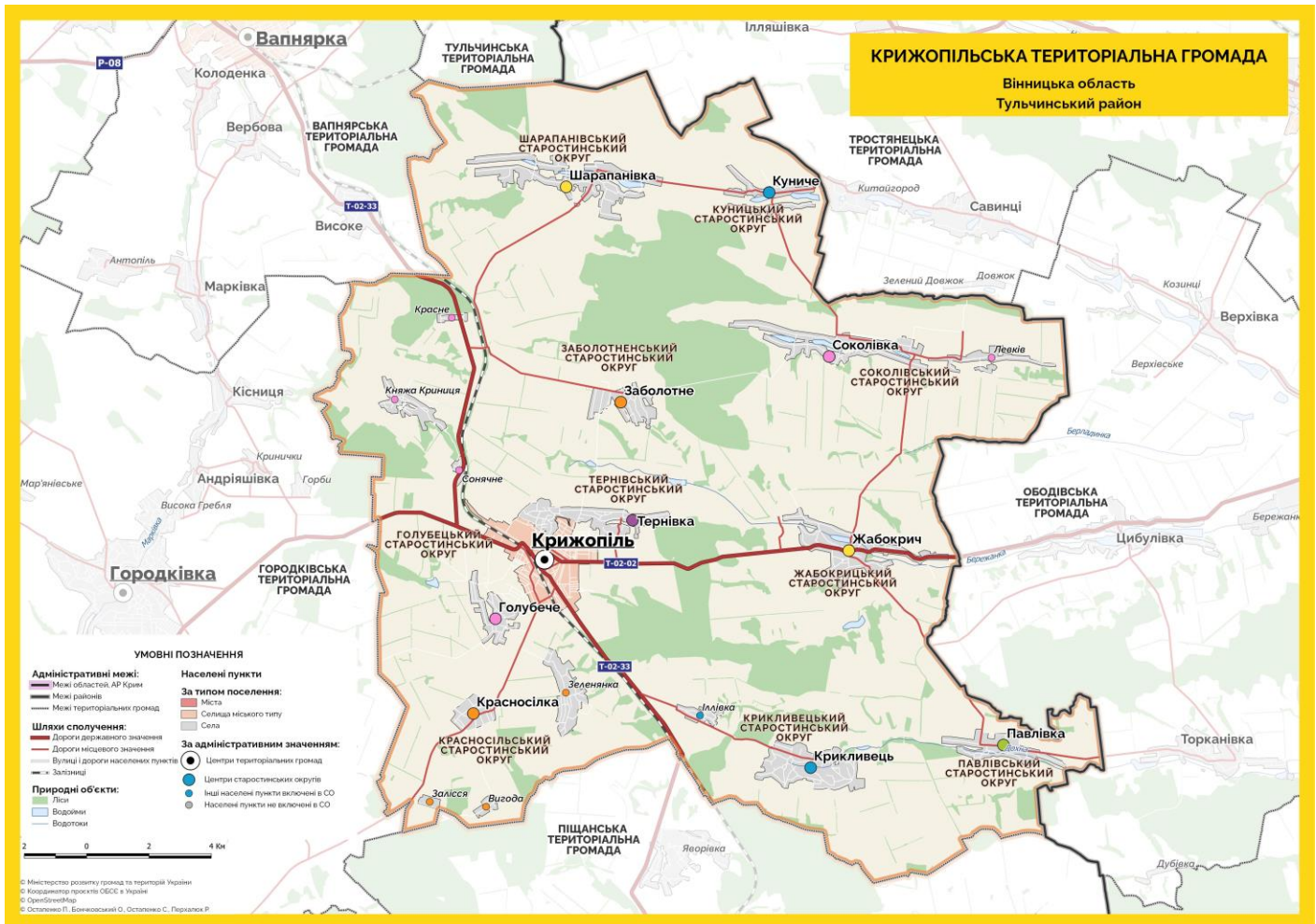
Селище міського типу: Крижопіль

Села: Левків, Заболотне, Куниче, Павлівка, Соколівка, Тернівка, Вигода, Залісся, Зеленянка, Голубече, Красносілка, Жабокрич, Княжа Криниця, Красне, Крикливець, Іллівка, Сонячне, Шарапанівка

Крижопільська селищна територіальна громада утворена у жовтні 2020 року шляхом об'єднання 11 рад. До складу громади увійшли 19 населених пунктів. Центром громади є селище міського типу Крижопіль, яке знаходиться на відстані 121 км від обласного центру м. Вінниці. Громада розташована на півдні Вінницької області у Тульчинському районі. Межує з Тульчинською, Городківською, Піщанською, Вапнярською, Тростянецькою, Ободівською громадами.

Загальна площа громади становить близько 421,9 км², щільність населення 47,3 особи на км², що нижче за середньообласний рівень. Територія громади компактна.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Основними автошляхами на території громади є автодороги територіального значення Т-02-02 та Т-02-33, які проходять через Крижопіль, Жабокрич, Сонячне та Красне. Інші населені пункти громади поєднані між собою та центром автошляхами місцевого значення. Часова доступність автошляхами від центру громади до обласного центру – 2 год.

Через територію громади проходить гілка залізниці на лінії “Вапнярка – Рудниця”, є залізнична станція “Крижопіль”, зупинний пункт “Заболотне” (платформи) та колійний пост “Крикливець”, через які курсує чотири пари приміських електропоїздів. Відстань залізницею від ст. Крижопіль до обласного центру – 150 км.

Часова транспортна доступність 12-ти населених пунктів громади до її центру дорогами з твердим покриттям не перевищує 20 хв, чотирьох (Залісся, Павлівка, Соколівка, Левків) – становить між 20 і 30 хв, а двох (Куниче і Шарапанівка, де проживає 5% населення громади) – є незадовільною з точки зору доступності до важливих послуг (швидка медична допомога, пожежна охорона тощо) і перевищує 30 хв.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Чисельність населення та просторова доступність (центр ОТГ – сільські населені пункти)
дорогами з твердим покриттям

<i>Населений пункт</i>	<i>Чисельність населення, чол.</i>	<i>Транспортна доступність, км</i>	<i>Транспортна доступність, хв</i>
Крижопіль	8830	0	0
Голубече	1337	3,9	7
Сонячне	104	5,2	8
Тернівка	1508	3,3	9
Іллівка	*	7,7	10
Зеленянка	474	5,9	12
Красносілка	403	6,9	12
Жабокрич	1533	10,6	14
Княжа Криниця	195	9,9	14
Заболотне	743	6,9	15
Красне	50	10,7	15
Крикливець	1107	11,9	16
Вигода	35	9,6	19
Залісся	11	11,1	21
Павлівка	429	18,7	23
Соколівка	1594	15,2	25
Левків	531	20	30
Куниче	470	20,9	32
Шарапанівка	611	19	32

* Населення для с. Іллівка вказано разом із с. Крикливець у відповідному рядку

Послуги мобільного зв'язку та доступу до бездротового інтернету надають всі основні оператори – Київстар, Vodafone Україна, Lifecell, – проте не у всіх якостях покриття та швидкості передачі даних є високою та стабільною на всій території громади.

Природні ресурси

Основними природними ресурсами є земельні, водні, лісові ресурси, надра (корисні копалини), ґрунти (як частина земельних ресурсів, що використовуються у сільському господарстві), екологічні, клімат.

Лісові, водні ресурси та надра

За даними супутникового моніторингу земельного покриття, лісовкриті або близькі до них за характеристиками площі, які ідентифікуються як лісовкриті, на території громади становлять приблизно 8,9 тис. га (21% території).

Групи лісовкритих площ за даними дистанційного зондування території Крижопільської ТГ

Група	Площа, га
Широколистяні ліси щільні	4791,0964
Широколистяні ліси	373,8034
Некласифіковані ліси щільні	32,4863
Некласифіковані ліси	1991,368
Змішані ліси щільні	533,7035
Змішані ліси	1245,8707
ВСЬОГО	8968,3283

Найбільшими користувачами лісових угідь на території громади є Заболотненське (урочища “Соколівська дача”, “Жабокрицька дача” та інші ділянки), Кирнасівське, Радянське (урочища “Грабече”, “Трачеве”, “Грушево” та інші), Рудницьке лісництва (урочище урочища “Торканиха”, “Гарячківська дача” та інші).

Водна мережа представлена притоками басейну Південного Бугу (переважна частина території громади), та басейну Дністра (притоки річки Марківка), іншими природними та штучними водоймами.

Основними корисними копалинами на території громади є глини, суглинки та води питні і технічні. Жабокрицьке родовище глини і Левківське родовище суглинків не розробляється. Видобуванням вод із Крижопільського родовища займається комунальне підприємство “Крижопіль-водоканал”. Спецдозвіл на видобування піску на Голубецькому родовищі був виданий приватній особі Федорчуку В.М.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Код на карті	Об'єкт обліку (родовище)	Ступінь промислового освоєння	Корисна копалина	Галузь застосування
1	Родовище Крижопільське, Ділянка Голубеченська	Використовується	Води питні і технічні	Господарсько-питне
2	Жабокрицьке	Родовища, що не розробляються	Глина	Сировина цегельно-черепична
3	Левківське	Родовища, що не розробляються	Суглинок	Сировина цегельно-черепична

Геонадра (спец. дозволи)

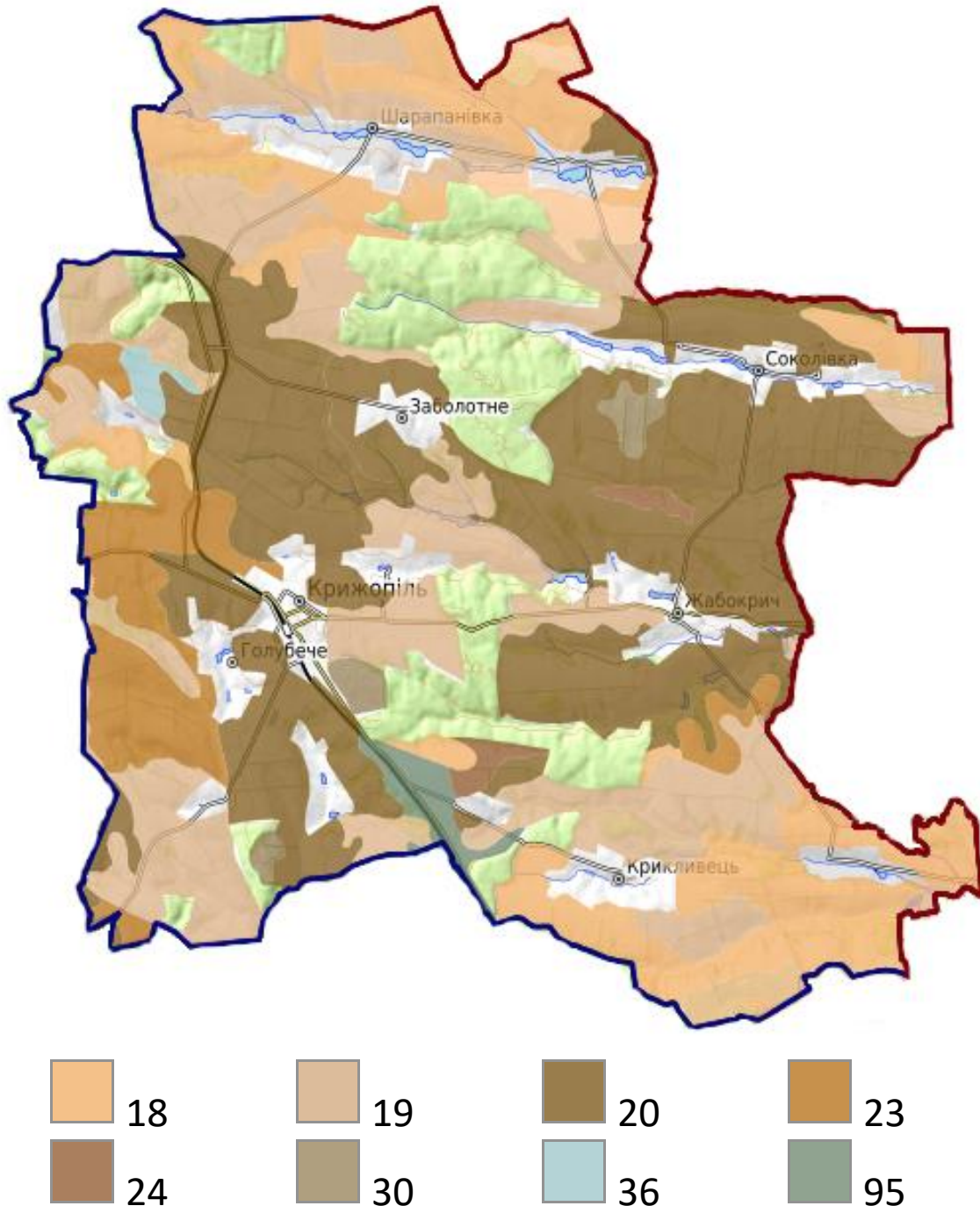
Код на карті	Об'єкт обліку	Корисна копалина	Галузь застосування	Дата видачі та кінець дії спецдозволу	Надрокористувач	Вид користування
1	Родовище Голубецьке	Пісок	Сировина для будівельних розчинів	13-01-2011 13-01-2022 11 років	Федорчук Віктор Миколайович	Видобування
2-5	Родовище Крижопільське	Води підземні питні	Господарсько-питне	29-07-2013 29-07-2033 20 років	Комунальне підприємство "Крижопіль-водоканал"	Видобування

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Ґрунти

На території території громади поширені наступні групи ґрунтів: чорноземи опідзолені (код 20), сірі опідзолені (код 18), темно-сірі опідзолені ґрунти (код 19), темно-сірі опідзолені оглеєні ґрунти (код 23), чорноземи неглибокі малогумусні вилуговані (код 36), чорноземи реградовані (код 30), чорноземи опідзолені оглеєні (код 24), лучно-чорноземні ґрунти (код 95).

Основні групи ґрунтів на території Крижопільської територіальної громади

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Комбінація територіально-просторових характеристик, ґрунтів та інших наявних природних ресурсів є основою **агро-природного потенціалу**.

За природно-сільськогосподарським (ПСГ) зонуванням територія Крижопільської ТГ належить до Лісостепової зони, Лісостепової Правобережної провінції, Волино-Подільського округу, Крижопільського ПСГ району. Таке розташування зумовлює відповідну продуктивність сільськогосподарських угідь.

Узагальнені економічні характеристики сільськогосподарських угідь Крижопільського ПСГ району, до якого належить територія Крижопільської ТГ

<i>Сільськогосподарські угіддя</i>	<i>Кап. рентний дохід, грн/га</i>
Рілля	28432,19
Багаторічні насадження	64163,40
Сіножаті	2898,81
Пасовища	2337,12

За рівнем капіталізованого рентного доходу (рілля) ПСГ район, до якого належить територія Крижопільської ТГ, знаходиться на 82 місці з 200 ПСГ районів на території України (середнє значення становить 25509 грн/га).

У громади досить високий рівень агро-природного потенціалу. За умов застосування відповідної агротехніки та сталих сільськогосподарських практик, наявні ґрунти та інші природні умови можуть забезпечувати високу продуктивність у виробництві продукції рослинництва.

Кліматичні умови та зміни клімату

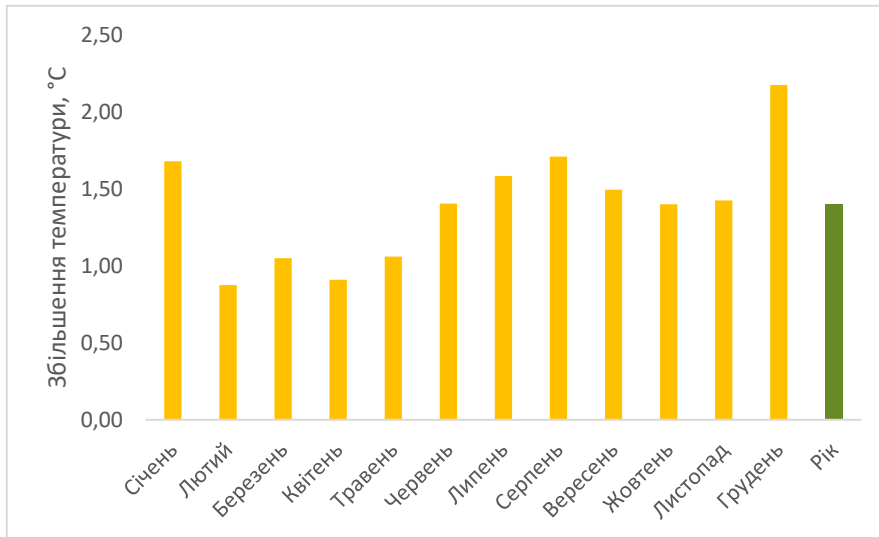
Клімат належить до важливих факторів, від яких залежить соціо-економічний розвиток громади. Крижопільська громада розташована в зоні помірно-континентального клімату. Зима порівняно коротка, м'яка з частими відлигами, а літо – тривале й достатньо тепле. Середня температура січня становить -4°C , а липня $+20^{\circ}\text{C}$. Середньорічний рівень опадів близько 470 мм.

За останнє десятиліття кліматичні умови на території громади дещо змінилися під впливом глобального потепління: збільшилась тривалість посушливого періоду без опадів,

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

підвищилась частота і тривалість несприятливих гідрометеорологічних явищ (злив, шквалів тощо), в зимовий період почастишали відлиги та різкі коливання температурних показників.

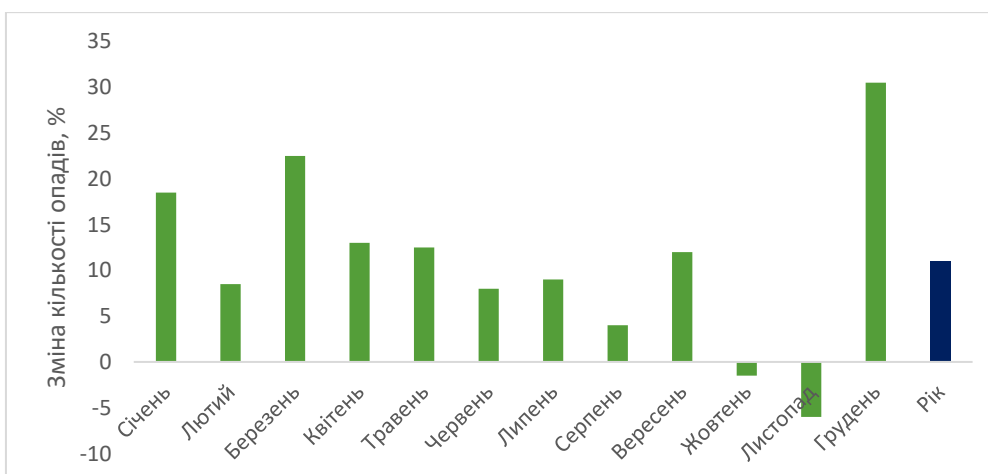
Прогноз змін середніх місячних температур повітря у 2031-2050 рр. порівняно з 1991-2010 рр., °С

У середньостроковій перспективі (2031-2050 рр.) згідно узагальнених оцінок результатів основних регіональних кліматичних моделей, розроблених провідними вітчизняними і зарубіжними науково-дослідними установами, зберігатиметься загальна тенденція до підвищення як середньорічних, так і середньомісячних значень температури повітря.

Найбільше підвищення температури повітря прогнозується у зимовий період (зокрема, значно теплішими стануть грудень та січень), але і літній та осінній сезони будуть спекотнішими (в середньому на 1,5°C). Середньорічна кількість опадів згідно прогнозів може збільшитися до 10% в рік. Упродовж року практично у всі місяці очікується збільшення рівня опадів, за виключенням жовтня та листопаду. Це може мати критичне значення для вегетації озимих культур.

Прогноз змін середніх місячних та річних сум опадів у 2031-2050 рр. порівняно з 1991-2010 рр., %

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Для розуміння ступеня впливу й чутливості громади до зміни клімату була проведена загальна оцінка вразливості.

Вразливість до кліматичних змін

Оцінка вразливості до зміни клімату здійснювалась за 5-ма основними складовими соціо-економічної системи громади, а саме: економіки, сільського господарства, інфраструктури, домогосподарств, загально системною складовою. Методом анкетування двох груп респондентів: (1) представників громад й (2) науковців та експертів у сфері зміни клімату визначена бальна оцінка (від 0 до 3 балів) вразливості до зміни клімату. Анкета містить 21 індикатор, що характеризують вразливість громади до зміни ключових погодно-кліматичних факторів: несприятливих гідрометеорологічних явищ, зменшення кількості та якості питної води, підвищення температури та теплового стресу. Вразливість складової соціо-економічної системи громади прийнята як висока, якщо сума балів перевищує 60% від максимально можливого рівня. Відповідно помірний рівень вразливості – коли сума балів знаходиться в межах 30-60%. Розраховані значення за кожною складовою соціо-економічної системи зведено до інтегрального індексу, що описує загальну вразливість громади до зміни клімату. Значення інтегрального індексу та його складових варіюють від 0 до 1 бала: чим ближче до 1, тим вищий рівень вразливості.

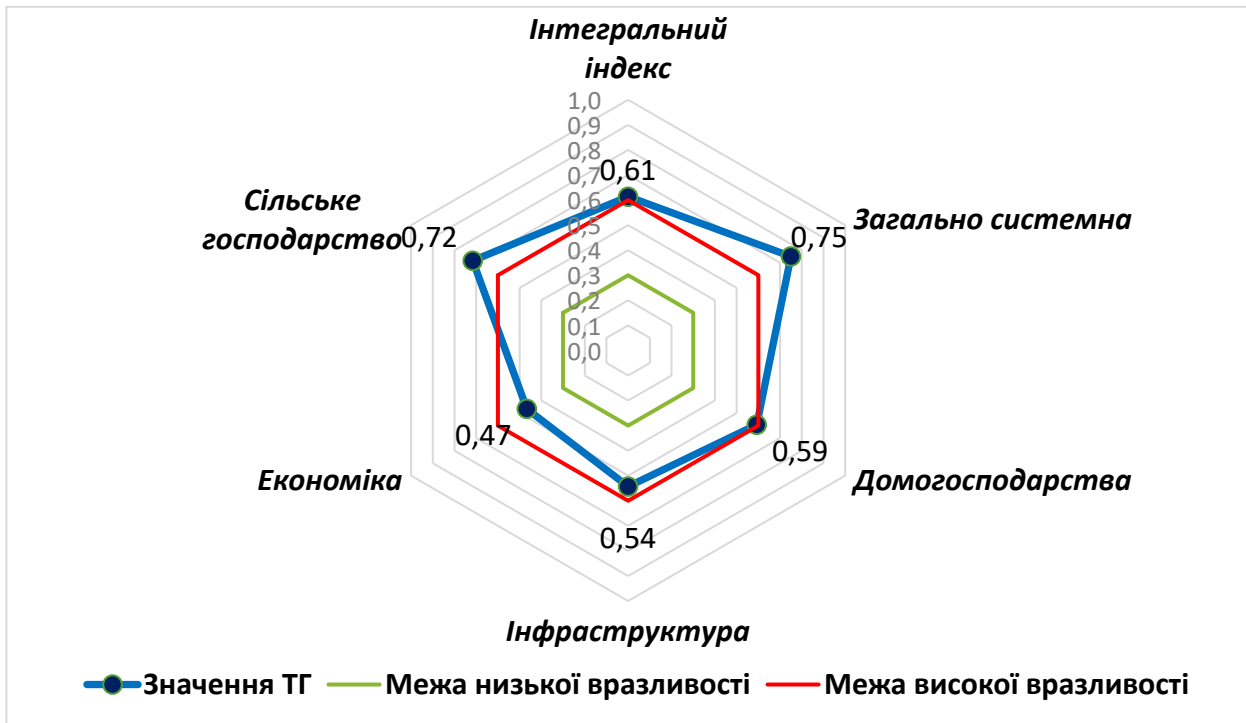
Інтегральний індекс вразливості Крижопільської громади за оцінками перевищив поріг для високого рівня і становить 0,61 бала. При цьому найбільш вразливими складовими соціо-економічної системи громади є сільське господарство (0,72 бала) та загально системна складова (0,75 бала), що відповідає високому рівню вразливості.

Для Крижопільської громади, де активно використовується аграрний потенціал, високий рівень вразливості сільського господарства має критичне значення. Згідно прогнозів на період до 2030 року для регіону очікуються різновекторні зміни у продуктивності основних сільськогосподарських культур: соя й кукурудза можуть втратити у продуктивності порівняно з 2010-2015 рр., а решта культур з портфелю вирощуваних на території громади – дещо виграють (+5...+20% порівняно з 2010-2015 рр.). Більшість агровиробників в громаді можуть виявитися досить чутливими до вказаних змін. Крім того, вразливість сільського господарства обумовлена високою розораністю сільськогосподарських земель і низькою здатністю до впровадження нових сортів та видів культур.

Домогосподарства в громаді хоч і дещо менш вразливі до зміни клімату в частині аграрної складової внаслідок більш високого рівня диверсифікації вирощуваних культур, проте високо чутливі до зміни доступності водних ресурсів, що й обумовило близьке до порогу високої вразливості значення (0,59 бала).

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Вразливість громади до зміни клімату

Інфраструктурна компонента в громаді також належить до чутливих до змін клімату складових соціо-економічної системи. Це обумовлено низькою оцінкою здатності до подолання наслідків екстремальних погодно-кліматичних подій. В умовах зростання частоти несприятливих гідрометеорологічних явищ, викликаних зміною клімату, важливими стають не лише здатність до ліквідації наслідків цих подій, а й можливість підтримання життєздатності в громаді, зокрема, забезпечення безперебійного постачання електроенергії. Саме ці елементи мають стати дороговказом для зниження вразливості громади.

Екологія

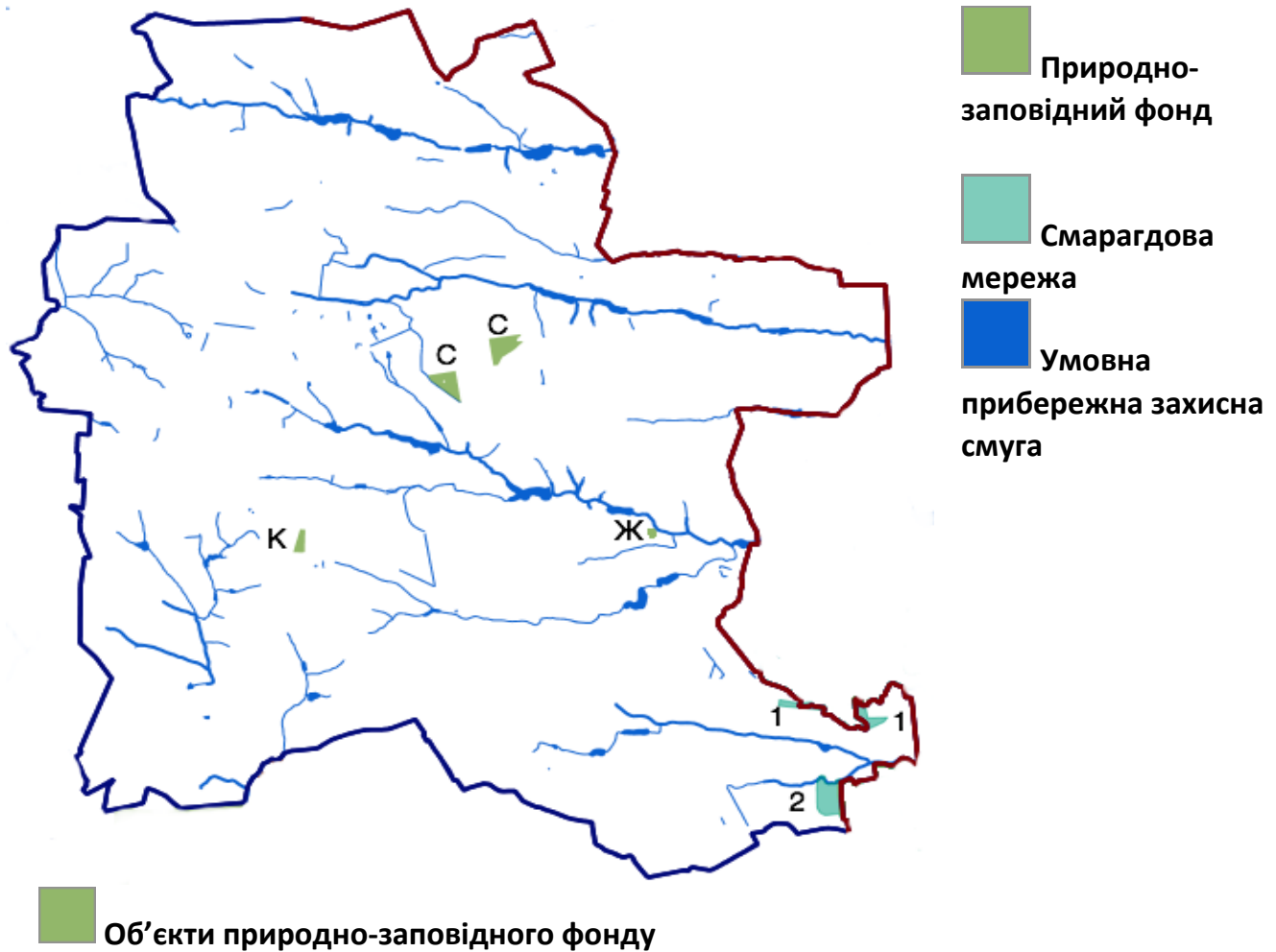
Природоохоронні території та потреба в природоохоронних заходах

В межах Крижопільської ТГ знаходиться ряд природоохоронних об'єктів природо-заповідного фонду та Смарагдової мережі. Природно-заповідний фонд представлений пам'ятками природи, садово-паркового мистецтва, заповідним урочищем. В заповідному урочищі "Соколівська дача" охороняються високопродуктивні насадження дуба черещатого з участю бука європейського і дуба скельного віком 90-105 років та супутні їм рослинні і тваринні

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

природні комплекси. Парк культури і відпочинку селища Крижополя та Жабокрицький парк мають потенціал для рекреаційно-екологічного туризму, у першому зростає та охороняється близько 150 видів і форм дерев у другому – ділянки грабово-ясенево-дубового лісу та інша цінна флора.

Смарагдова мережа включає території Особливого Природоохоронного Інтересу, та проектується за аналогічними принципами, що й мережа “Натура 2000” у державах ЄС.

Код на карті	Назва	Значення	Категорія	Тип	Площа, га
К	Парк культури і відпочинку селища Крижопіль	Місцеве	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва		16,3354
С	Соколівська дача	Місцеве	Заповідне урочище		80
Ж	Жабокрицький парк	Місцеве	Пам'ятка природи	Ботанічна	2,6
Всього					98,9354

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Землекористувачами об'єктів природно-заповідного фонду є Крижопільська селищна рада (Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення "Парк культури і відпочинку селища Крижопіль", Жабокрицький парк), Крижопільське ДЛГ ("Соколівська дача").

Об'єкти Смарагдової мережі

Назва території	Площа, га	Кількість видів птахів	Кількість інших видів	Кількість типів природних оселищ
Berladynskiyi	8374*	29	7	1
Karmeliukove Podillia National Nature Park	20190*	26	20	6

* Наведена площа всього об'єкту, лише невелика частина якого – на території Крижопільської ТГ

Територія "Berladynskiyi" та "Karmeliukove Podillia National Nature Park" належать до об'єктів Смарагдової мережі континентального біогеографічного регіону. Основні площі цих об'єктів знаходяться на території сусідніх територіальних громад.

Біорізноманіття

Одним із показників потенціалу та стану екологічних ресурсів є рівень біорізноманіття. Високий рівень біорізноманіття сприяє вищій продуктивності екосистем та їх сталому відтворенню, заповненості екологічних ніш, ефективнішому використанню ресурсів, опору біологічному вторгненню інвазійних видів тощо.

Різноманітність екосистем, біотопів значною мірою визначається типами земельного покриття – природних, або таких, що формуються в результаті господарської діяльності чи іншого антропогенного впливу на природні комплекси. Основні типи земельного покриття на території громади (див. рис.) визначені на основі даних, отриманих через Copernicus Global Land Service, що є компонентом європейської програми моніторингу земельної поверхні. Виділені типи земельного покриття відповідають класифікації, що використовується Світовою продовольчою організацією ООН.

За даними моніторингу, три чверті території громади – орні землі, що свідчить про дуже значне господарське навантаження на природні ресурси. Значні площі також займають ліси, переважно широколистяні. Інші незабудовані угіддя займають незначну частку у структурі площ. За структурою земельного покриття Крижопільська громада не виділяється на фоні сусідніх громад.

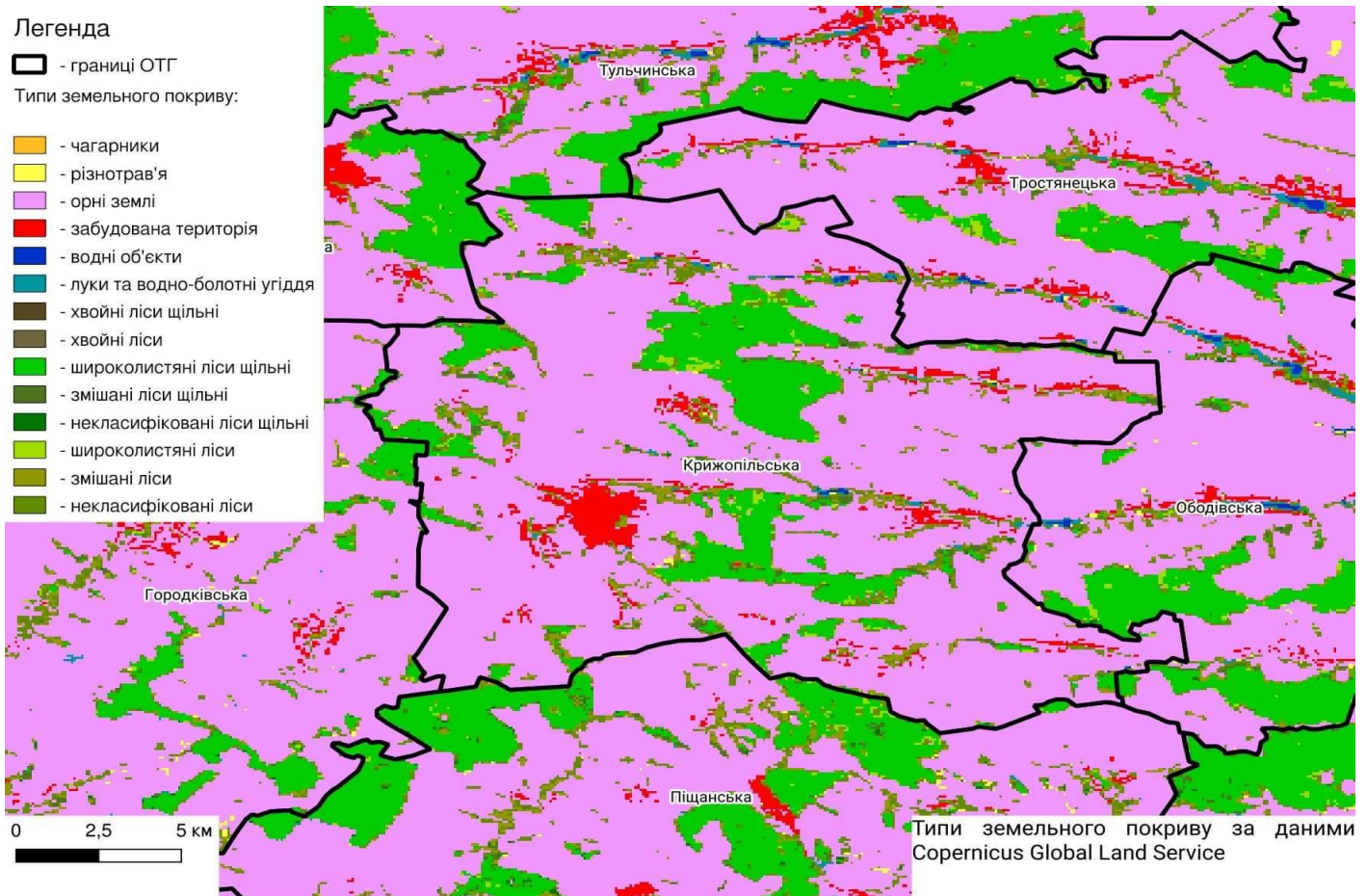
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Легенда

▭ - границі ОТГ

Типи земельного покриття:

- чагарники
- різнотрав'я
- орні землі
- забудована територія
- водні об'єкти
- луки та водно-болотні угіддя
- хвойні ліси щільні
- хвойні ліси
- широколистяні ліси щільні
- змішані ліси щільні
- некласифіковані ліси щільні
- широколистяні ліси
- змішані ліси
- некласифіковані ліси

Відносна площа типів земельного покриття в межах Крижопільської селищної територіальної громади за даними дистанційного зондування Землі

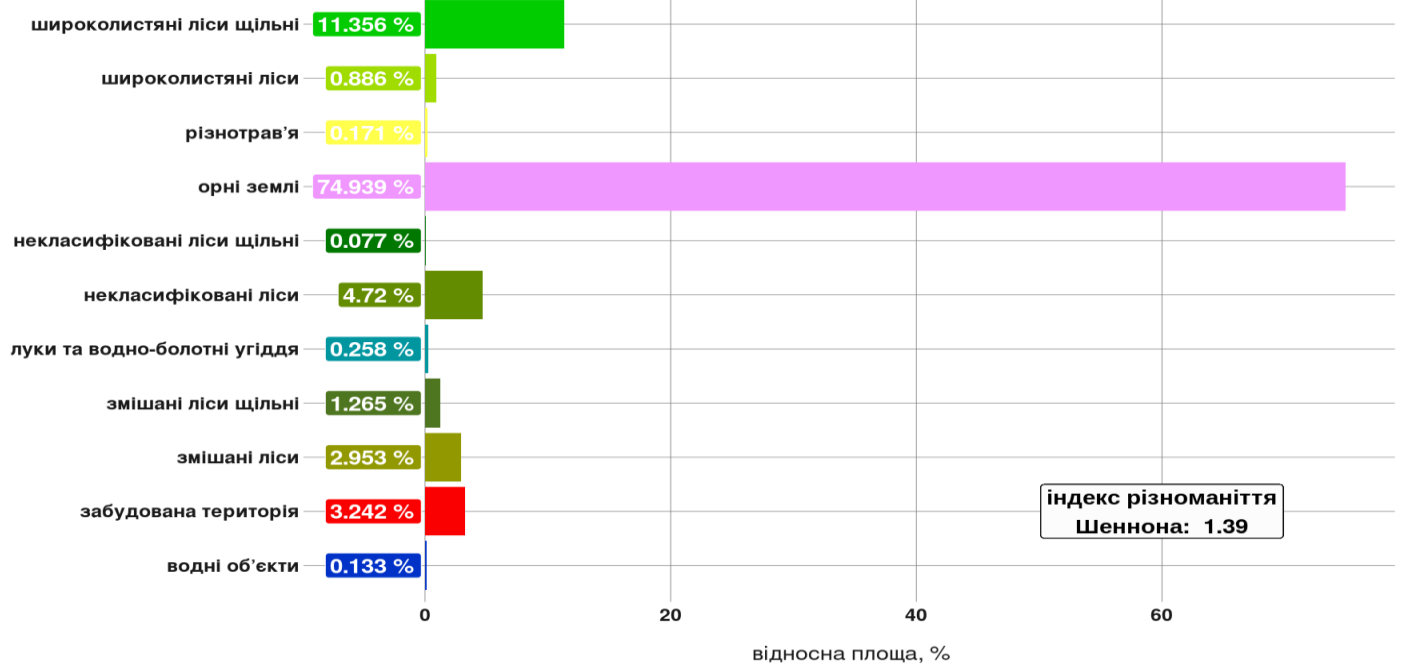

Схема класифікації земельного покриття - згідно FAO UN
 Вихідні дані:
 1) Copernicus Global Land Service;
 2) Міністерство розвитку громад та територій України

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Індекс біорізноманіття Шеннона

Важливим показником рівня біорізноманіття є **індекс Шеннона**, що характеризує як видовий потенціал, тобто різноманітність, кількість різних видів, так і вирівненість, тобто частоту – наскільки часто зустрічаються ті чи інші види. Чим більший індекс Шеннона, тим більшою є видова різноманітність в екосистемі. Цей показник зазвичай має значення в межах від 1,5 до 3,5 і дуже рідко перевищує 4,5. Індекс Шеннона для території Крижопільської громади становить 1,39, що є рівнем, нижчим за середній.

Екосистемні послуги

Екосистемні послуги є суспільними благами, які формуються прямо або опосередковано завдяки екосистемі. Виділяють чотири основні групи екосистемних послуг: забезпечувальні (продукція екосистем: продовольство, вода, деревина); регулюючі (формування клімату, очищення води та); культурні (задоволення естетичних, культурних потреб); підтримуючі (формування ґрунту, базові біогеохімічні процеси).

У Крижопільській громаді одним із найвагоміших компонентів з точки зору формування екосистемних послуг є лісові угіддя. Виходячи із структури та середньої оцінки екосистемних послуг у Вінницькій області, тільки завдяки лісовим ресурсам на території Крижопільської громади формуються екопослуги на 2,3 млн. дол. США за світовими цінами, або майже на 500 тис. грн за внутрішніми цінами з врахуванням відносної купівельної спроможності. Приблизно третину від загальної вартості цих екосистемних послуг становить ефект для регуляції клімату, ще третина – ефекти з переробки відходів, 19% – виробництво харчової продукції і 14% – рекреація.

Вартісна оцінка екосистемних послуг характеризує суспільну цінність екологічних ресурсів та їх внесок у підтримку та функціонування різних природних, економічних, соціальних систем. Дбайливе та раціональне ставлення до екосистемних ресурсів, ефективне їх використання сприятиме підвищенню рівня добробуту та поліпшенню якості життя населення громади.

Демографія

Демографічний потенціал є одним з визначальних для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку громади. Чисельність населення, природний та міграційних

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

рух, статево-вікова структура та якісні показники трудових ресурсів формують основу економічної стабільності і дозволяють прогнозувати напрями подальшого розвитку.

Розселення. Із загальної кількості населення, що на 01.01.2021р. складає 19965 осіб, 44,2% становить міське населення¹, яке проживає в центральній садибі – селищі міського типу Крижополі і 11135 осіб (55,8%) проживають в селах і досить рівномірно розосереджені по території громади, що закладає основу для просторово рівномірного розвитку і сприяє виконанню багатоаспектних функцій сільських територій. Серед 18 сіл об'єднаних у громаду чисельність населення 4 сіл становить більше 1000 осіб, в 4 селах – від 500 до 1000 осіб, в 7 селах – від 100 до 500 осіб і у 3 селах кількість проживаючих становить менше 100 осіб (табл.).

Щільність населення у громаді становить 47,3 особи на 1 км², що більше ніж в інших селищних громадах Вінничини (37 осіб на 1 км²) але менше за щільність населення України². Доволі компактне проживання полегшує комунікацію між людьми, роботу в спільних проектах, забезпечення населення різними видами послуг.

Демографічні показники у розрізі поселень Крижопільської громади

Населений пункт	Чисельність населення, осіб		Скорочення/приріст населення, 2014 - 2021рр., %	К-т демографічного навантаження, ‰	Потенціал нарощення людності, %
	2014р.	2021р.			
с. Левків	629	531	-15,58	1,458	15,44
с. Заболотне	860	743	-13,60	0,605	17,36
с. Куниче	522	470	-9,96	1,009	14,26
с. Павлівка	525	429	-18,29	0,898	11,19
с. Соколівка	1842	1594	-13,46	1,643	14,43
с. Тернівка	1686	1508	-10,56	0,714	16,25
с. Вигода	41	35	-14,63	0,591	17,14
с. Залісся	9	11	22,22	1,200	0,00
с. Зеленянка	535	474	-11,40	0,585	16,67
с. Красносілка	453	403	-11,04	0,737	18,11
с. Голубече	1376	1337	-2,83	0,741	17,35
с. Жабокрич	1731	1533	-11,44	0,863	14,35
с. Княжа Криниця	224	195	-12,95	2,421	12,82
с. Красне	53	50	-5,66	1,273	16,00
с. Крикливець, Іллівка	1163	1107	-4,82	0,757	17,16
с. Сонячне	118	104	-11,86	0,651	22,12
с. Шарапанівка	797	611	-23,34	0,746	7,53
сmt Крижопіль	8945	8830	-1,29	0,732	20,83

¹ В обліку демографічних показників населення селищ міського типу зараховується до міського.

² Довідково: щільність населення України – 68,8 осіб на 1 км².

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

РАЗОМ	21509	19965	-7,18	0,816	14,94
-------	-------	-------	-------	-------	-------

Природний рух і міграція. Демографічні тенденції в Крижопільській громаді аналогічні до загальнодержавних. За період 2001-2021рр. загальне скорочення населення на територіях, які зараз включені до Крижопільської громади становило 14,2%³, у тому числі за останні сім років 2014-2021р. – 7,2%, тобто темпи скорочення населення прискорюються. Дані свідчать про поступову, але тривалу у часі депопуляцію. Зменшення чисельності населення відбувається у всіх селах, найбільше за семирічний період втратили Шарапанівка -23,34%, Павлівка -18,29%, Левків – 15,58%, ще в 9 населених пунктах скорочення становило більше 10% (табл.). Зміна чисельності населення не залежить від величини населеного пункту.

Головним чинником зменшення чисельності населення громади є природний рух. Протягом останніх трьох років кількість померлих вдвічі переважає кількість народжених і процеси депопуляції посилюються. Розрахований індекс життєвості, як відношення загальної кількості народжених до загальної кількості померлих у Крижопільській громаді становив 0,464 (чим віддаленіше значення показника від 1, тим ситуація складніша).

Приведені для порівняння показники індексів життєвості у Вінницькій області та Україні свідчать, що Крижопільська громада має вищий індекс життєвості. Разом з цим дворазове перевищення кількості померлих над кількістю народжених не забезпечує навіть простого відтворення населення, що вже у короткостроковій перспективі впливатиме на суспільний розвиток в громаді.

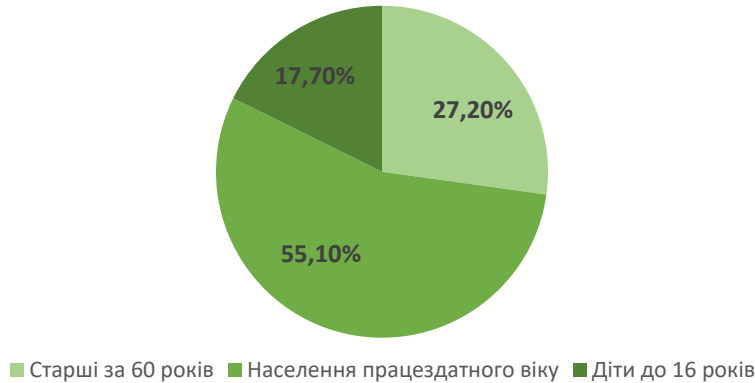
Статеві-вікова структура населення. Демографічні тенденції у розрізі вікових груп близькі до загальноукраїнських. Питома вага населення у працездатному віці 16-60 років на 01.01.2021 р. становить 55%.

³ Портал спроможності громад.

https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=47f24b79311f44e2863eabe27ccbdc81&fbclid=IwAR3NdmVaXZD_ojyJnqt41UF01jJ5eOuNZLfJALashZLhfl2mg8w5cdv0ohk#

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

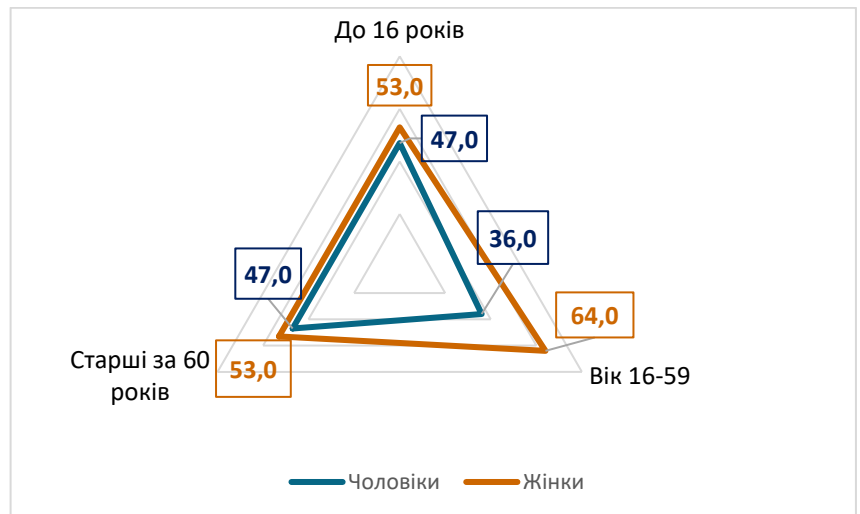
Вікова структура населення
Крижопільської громади

При цьому основною загрозою, що у середньостроковій перспективі впливатиме на демографічну ситуацію в громаді є співвідношення кількості осіб старшого віку (пенсіонерів) і дітей. В громаді кількість осіб старшого віку (пенсіонерів) на третину перевищує кількість дітей до 16 років.

Структура населення Крижопільської громади за гендерною ознакою включає 40,5% чоловіків і 59,5% жінок. У розрізі вікових категорій найбільший дисбаланс відмічається у групі працездатного населення.

У віці 16-59 чисельність жінок на 75% перевищує чисельність чоловіків. На відміну від інших громад України у старшій віковій групі гендерний дисбаланс має менш виражений характер. Питома вага чоловіків у населенні громади не тільки кількісно менша, а й має нижчий життєвий потенціал, оскільки очікувана тривалість життя жінок на 18 % вище ніж чоловіків⁴.

Розподіл населення за гендерною ознакою в розрізі вікових категорій

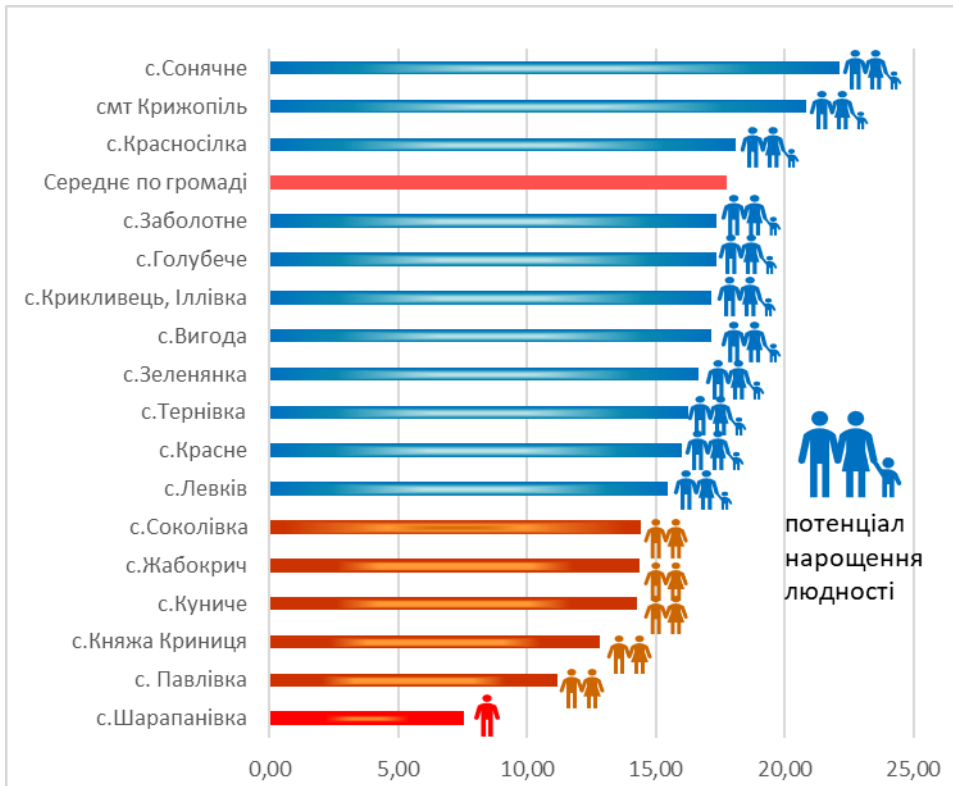
Потенціал нарощення людності (ПНЛ) - відношення кількості дітей і молоді до всього населення в громаді. Найвищий показник нарощення людності відмічено в с. Сонячне – 22,1%. Але зважаючи на малочисельність населення значного приросту не відбудеться. Ще у 2 населених пунктах показник нарощення людності перевищує середнє значення і становить: у Крижополі – 20,8%, у с. Красносілка – 18,1% (рис.). Перевищили 15% рівень села Заболотне, Голубече, Крикливець (разом з Іллівкою), Вигода, Зеленянка, Тернівка, Красне, Левків. Але і в

⁴ Середня очікувана тривалість життя при народженні в Україні становить 71,4 роки, у тому числі чоловіків – 66,2, жінок – 75,8, тобто тривалість життя жінок на 10 років більша ніж у чоловіків.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

цій групі сіл є малі населені пункти, які лише тривало зберігаючи тенденцію нарощення людності можуть убезпечити себе від демографічної кризи. Найнижчі потенційні можливості є у с.Шарапанівка. Через низький відсоток дітей село може дуже швидко потрапити до зникаючих сіл. Для збереження збалансованого розселення та сільської поселенської мережі громади слід проводити таку політику локального розвитку, яка буде стимулювати збереження людності сільських населених пунктів.

Потенціал нарощення людності в розрізі населених пунктів громади, 2021р.

Коефіцієнт демографічного навантаження (КДН) як співвідношення між кількістю дітей та осіб старшого віку і населення працездатного віку свідчить, що у середньому на кожну 1000 працездатного населення припадає 322 дитини віком до 16 років і 494 пенсіонера, а в цілому демографічне навантаження дітьми і пенсіонерами в розрахунку на кожну 1000 працездатного населення Крижопільської громади на 01.01.2021р. в середньому становить 816 осіб. Такий показник майже на 20% перевищує середньоукраїнський⁵, що ускладнює можливості розвитку.

⁵ Довідково: середній показник демографічного навантаження в Україні становить 682 особи – 271 дітьми до 16 років і 411 особами старшими за 60 років.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

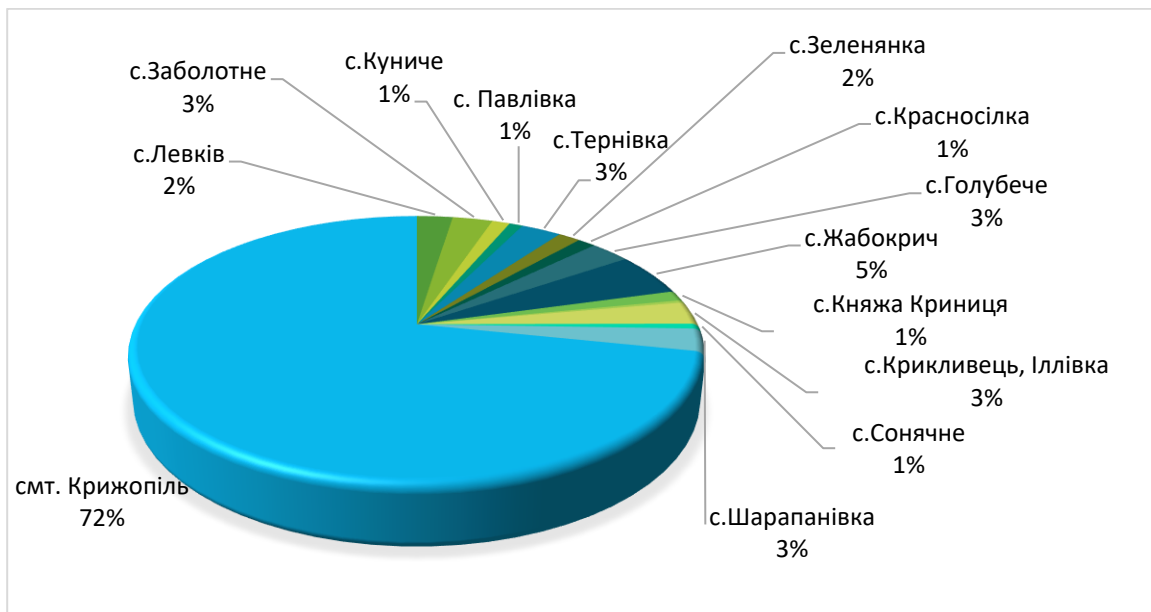
Сучасна демографічна ситуація в громаді відповідає загальноукраїнським тенденціям. Низький рівень народжуваності зі значно вищим рівнем смертності, коефіцієнт життєвості, який не забезпечує навіть простого відтворення населення, значне демографічне навантаження, як особами допрацевдатного, так і післяпрацевдатного віку, яке на 20% перевищує показник в інших громадах України, гендерний дисбаланс у найбільш продуктивних вікових групах, відсутність потенціалу нарощення людності у багатьох селах громади.

Структура місцевої економіки

На території Крижопільської селищної територіальної громади зареєстровано більше ніж 320 юридичних осіб, з яких 72 % в адміністративному центрі громади – смт Крижопіль.

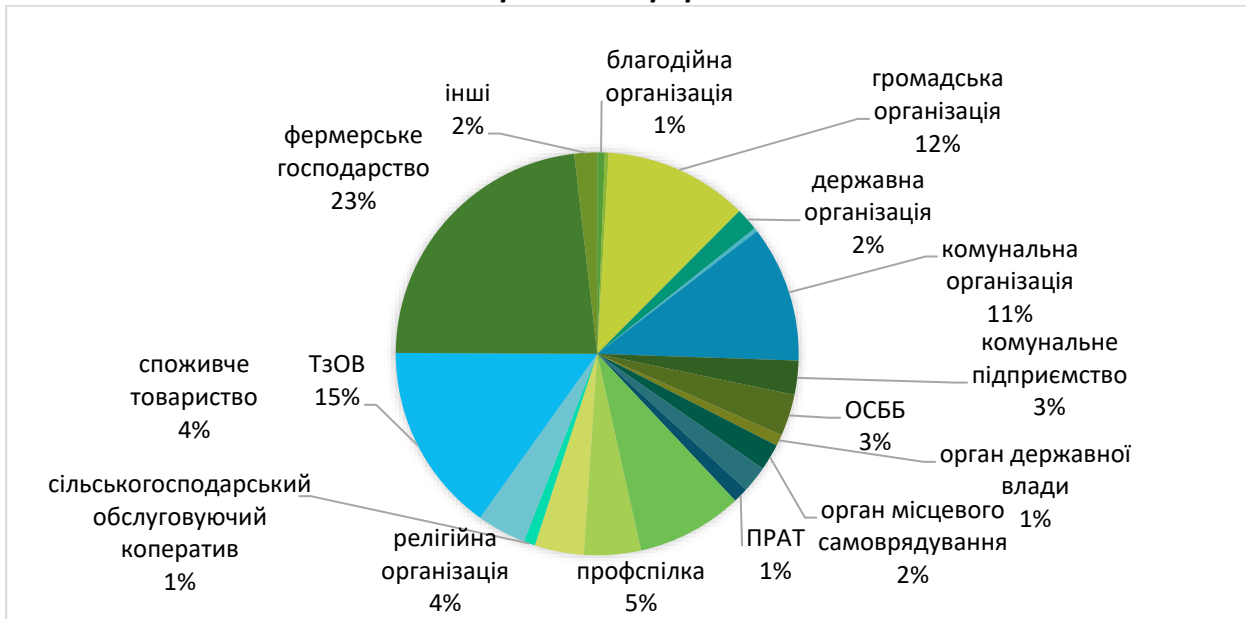
Кількість зареєстрованих юридичних осіб у населених пунктах Крижопільської ТГ

Серед зареєстрованих юридичних осіб найбільшу частку становлять фермерські господарства (23%), товариства з обмеженою відповідальністю (15%), комунальні організації (11%).

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Структура юридичних осіб, зареєстрованих в Крижопільській ТГ за організаційно-правовою формою

Поширеними напрямками діяльності юридичних осіб є торгівля (оптова та роздрібна), сільськогосподарське виробництво та переробка сільськогосподарської сировини.

Найбільші підприємства Крижопільської громади

Назва підприємства	Вид продукції
Крижопільська філія ТОВ «Терра-Фуд» «Крижопільський сирзавод»	Сири тверді
ПРАТ «ПК Поділля»	Вирощування сільськогосподарських культур: зернові культури та цукровий буряк
ДП «Крижопільський лісгосп»	Виробництво продукції та товарів народного споживання, проведення лісозаготівельних та лісопильно-деревообробних робіт

Крижопільський сирзавод створено у 1971 р. У 2005 р. його викупила компанія ТОВ «Терра-Фуд». У 2006-2007 роках відбулося технічне переоснащення заводу, завдяки чому Крижопільський сирзавод одним із перших в Україні почав виробляти сири елітної групи: «Радомер», «Мааздамер», «Гауда» і «Едам».

З 2011 року на Крижопільському сироробному заводі функціонує сертифікована інтегрована система управління якістю та безпекою харчових продуктів (ДСТУ ISO 9001:2009, ДСТУ ISO 22000:2007).

Виробничі потужності Крижопільського заводу: переробка до 400 тонн молока на добу; виробництво до 37 тонн сиру і сирного продукту на добу.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Приватне акціонерне товариство "Продовольча компанія "Поділля" засноване у 2004 р. Середня кількість працівників -1 440 осіб.

У січні 2020 р. проведено реорганізацію структурних підрозділів товариства шляхом перерозподілу земельного банку та об'єктів інфраструктури, а також оптимізації персоналу. Стратегія подальшої діяльності товариства спрямована на поліпшення фінансового стану товариства за рахунок збільшення урожайності, оптимізації виробництва та контролю витрат.

ДП "Крижопільський лісгосп", засноване в 1998 р. На підприємстві працює 124 штатних працівники. Господарська діяльність ДП "Крижопільський лісгосп" спрямована на вирощування високопродуктивних стійких насаджень з метою покращення рекреаційних, природоохоронних і захисних функцій лісів.

Розвиток малого підприємництва. Разом з офіційним працевлаштуванням є можливості самозайнятості для населення, зокрема започаткування власної справи та реєстрації як фізичної особи підприємця. У Крижопільській громаді зареєстровано більше 750 фізичних осіб-підприємців, 72 % з яких – в самому адміністративному центрі, смт Крижопіль, 7 % - в с.Тернівка, 5 % - с. Голубече, 4% - с. Жабокрич.

Фізичні особи підприємці, які здійснюють свою діяльність в Крижопільській ТГ

Основні напрями діяльності ФОПів – торгівля (оптова та роздрібна), сільське господарство (рослинництво, ягідництво, тваринництво, рибництво), виробництво хліба та хлібобулочних виробів, послуги станцій техобслуговування, будівельні роботи готельний та ресторанний бізнес, перукарські послуги тощо.

Визначення рівня підприємницької активності як кількості створених ФОПів у розрахунку на 1 тис. населення свідчить, що в середньому по громаді зареєстровано 38 ФОПів на 1 тис.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

жителів. В селах Красне, Сонячне, смт Крижопіль рівень підприємницької активності вищий, ніж в середньому по громаді.

Рівень підприємницької активності жителів (кількість ФОПів , створених у громаді у розрахунку на 1 тис. жителів)

Сільське господарство і сільські території

Просторовою базою для здійснення сільськогосподарської діяльності є земля. На полях громади вирощують переважно кукурудзу, пшеницю, насіння соняшника.

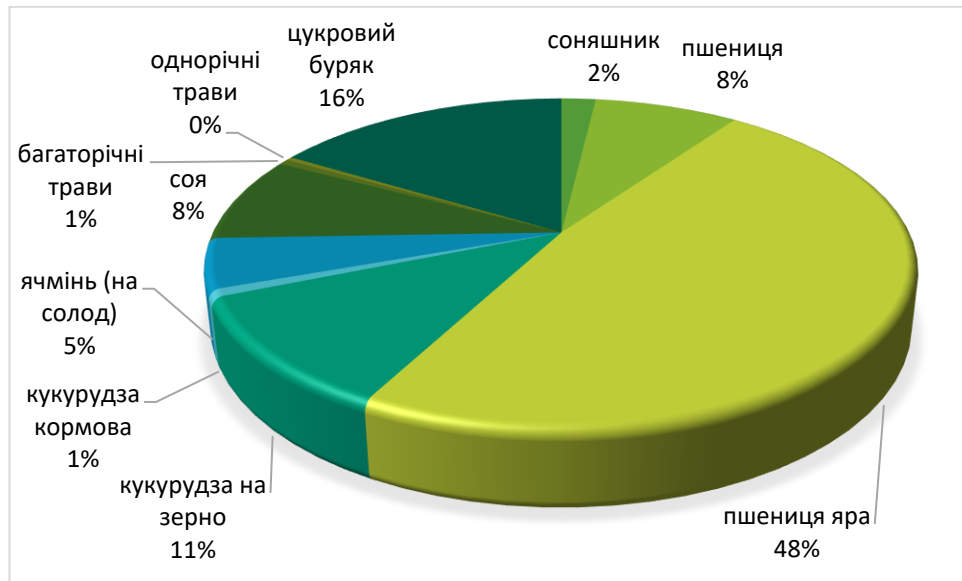

Найбільшими аграрними підприємствами на території Крижопольської СТГ є ПРАТ "ПК "ПОДІЛЛЯ" (земельний банк 46,5 тис.га) та відділення ПРАТ "ЗЕРНОПРОДУКТ МХП" (71,6 тис.га).

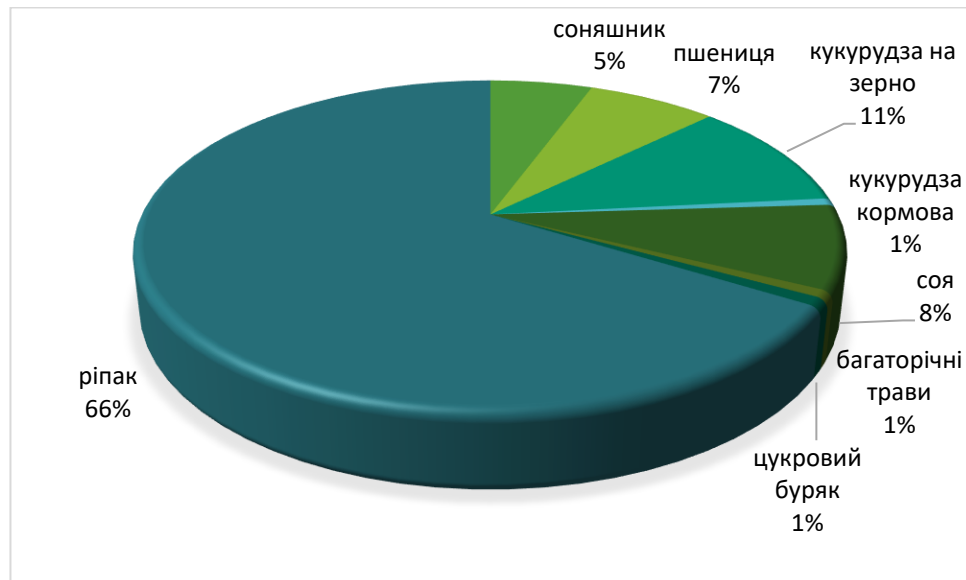
ПРАТ «ПК «Поділля» спеціалізується на вирощуванні ярої пшениці, цукрового буряка, кукурудзи на зерно.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

ПРАТ «ПК «Поділля»

ПРАТ "ЗЕРНОПРОДУКТ МХП" спеціалізується на вирощуванні ріпаку, кукурудзи на зерно, сої, пшениці, соняшнику.

На території Крижопільської громади зареєстровано 76 фермерських господарств. Свою діяльність вони ведуть на полях, розміром 100-500 га. Вирощують переважно пшеницю, соняшник, кукурудзу на зерно. Також в громаді є понад 1,5 тис. особистих селянських господарств. Свою продукцію вони вирощують переважно для власних потреб, залишки продають на місцевих ринках.

Досвід розвинутих країн та власний український досвід засвідчують важливість кооперації в посиленні ринкових позицій дрібних товаровиробників (фермери та особисті селянські господарства).

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

У громаді зареєстровано 3 сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи. **Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Торговий аграрний дім «Подільські лани»**, зареєстрований у 2015 р. , основні види діяльності - змішане сільське господарство (основний); прісноводне рибництво (аквакультура); оптова торгівля фруктами й овочами; оптова торгівля м'ясом і м'ясними продуктами; оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами.

Сільськогосподарський багатофункціональний обслуговуючий кооператив «Торговий аграрний дім «Дари поділля»; зареєстрований у 2011 р. , основні види діяльності - змішане сільське господарство (основний); прісноводне рибальство; прісноводне рибництво (аквакультура); діяльність посередників у торгівлі продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами; оптова торгівля квітами та рослинами; живими тваринами; фруктами й овочами; м'ясом і м'ясними продуктами; молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами; напоями; іншими продуктами харчування, у тому числі рибою, ракоподібними та молюсками; хімічними продуктами; роздрібна торгівля фруктами й овочами в спеціалізованих магазинах; м'ясом і м'ясними продуктами в спеціалізованих магазинах; рибою, ракоподібними та молюсками в спеціалізованих магазинах; напоями в спеціалізованих магазинах; іншими продуктами харчування в спеціалізованих магазинах; роздрібна торгівля з лотків і на ринках харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами; збирання безпечних відходів; інша діяльність щодо поводження з відходами.

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Жабокрицький». Заснований у 2005 р., основні види діяльності - виробництво дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів

Для забезпечення місцевого збуту продукції функціонує **Спільне підприємство «Колгоспний ринок»** - зареєстроване у 2000 р. Основні види діяльності - надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна (основний); прокат інших побутових виробів і предметів особистого вжитку; роздрібна торгівля з лотків і на ринках текстильними виробами, одягом і взуттям.

Структура місцевої економіки, значимість сільського господарства впливають на формування ринку праці Крижопільської громади.

Основними проблемами ринку праці Крижопільської громади є: монофункціональність економіки, значна частина неформально зайнятого населення, високий рівень безробіття у більшості сіл громади.

Структура зайнятості. Загальна структура зайнятості населення Крижопільської територіальної громади демонструє монофункціональність економіки, значно залежної від

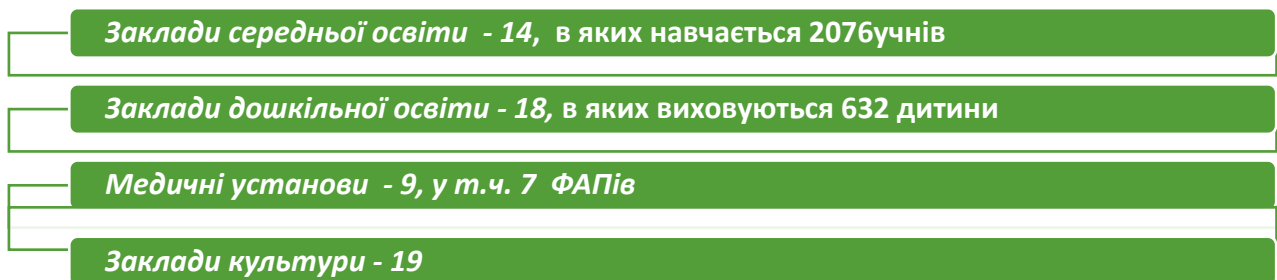
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

сільського господарства. Рівень зайнятості у селах громади становить 28%, а рівень безробіття – 35%. У переважній більшості сільських населених пунктів сільськогосподарська зайнятість - це єдиний вид офіційного працевлаштування, а також неформальної зайнятості в особистих селянських господарствах. Таке працевлаштування носить неформальний характер і супроводжується низкою ризиків, зокрема повною відсутністю соціальних гарантій, тобто позбавленням працівників багатьох соціальних прав, передбачених законодавством України. Робота неформально зайнятих працівників не зараховується до трудового стажу, не враховується при пенсійних нарахуваннях; відсутня можливість отримання допомоги з тимчасової непрацездатності; оплачуваної відпустки; доплати за роботу у наднормовий час, святкові і вихідні дні та інші. Крім іншого, зайнятість без оформлення є прихованим безробіттям. Забезпечуючи розв'язання поточних проблем, отримуючи доходи від ведення особистого селянського господарства, неформально зайняті залишаються економічно і соціально незахищеними та відстороненими від державної підтримки, зокрема на аграрну діяльність.

Соціальна сфера

Соціальна сфера громади представлена мережею освітніх, культурних та медичних закладів, які розташовані в селах громади.

Соціальна інфраструктура

Освітні потреби населення задовольняють 14 закладів загальної середньої освіти, в яких навчається 2076 учнів, а також 18 закладів дошкільної освіти, де виховується 632 дошкільнят.

Державний навчальний заклад «Крижопільський професійний будівельний ліцей» на 700 студентів готує малярів-штукатурів, малярів-плиточників, столярів, кухарів, працівників бухгалтерії, операторів комп'ютерного набору, швачок, лаборантів цукрових заводів, електрогазозварників.

Заболотненське вище професійне училище № 31 ім. Д.К.Заболотного (525 студентів) готує поварів, бухгалтерів, секретарів керівника, операторів комп'ютерного набору,

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

трактористів-машиністів, швачок, лісників, механіків, техніків технологів, бухгалтерів молодших спеціалістів, егерів, агентів туризму.

Комунальна установа «Крижопільський інклюзивно-ресурсний центр» утворена у 2018р. для забезпечення допоміжної діяльності у сфері освіти - з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі в професійно-технічних закладах, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з особливими освітніми потребами, надання їм психолого-педагогічної допомоги та забезпечення системного кваліфікованого супроводження.

Медичне обслуговування населення здійснюється у Комунальному некомерційному підприємстві «Крижопільська окружна лікарня інтенсивного лікування» та Комунальному некомерційному підприємстві «Крижопільський медичний центр первинної медико-санітарної допомоги».

Декларації з сімейними лікарями уклали майже 100% населення.

Для забезпечення **культурно-освітніх потреб** жителів у громаді функціонують Комунальний заклад «Центр культури та дозвілля Крижопільської селищної ради», Комунальна установа «Парк культури та відпочинку селища Крижопіль», Комунальний заклад «Публічна бібліотека Крижопільської селищної ради», Комунальна установа «Крижопільська школа мистецтв», Комунальна установа «Крижопільська ДЮСШ».

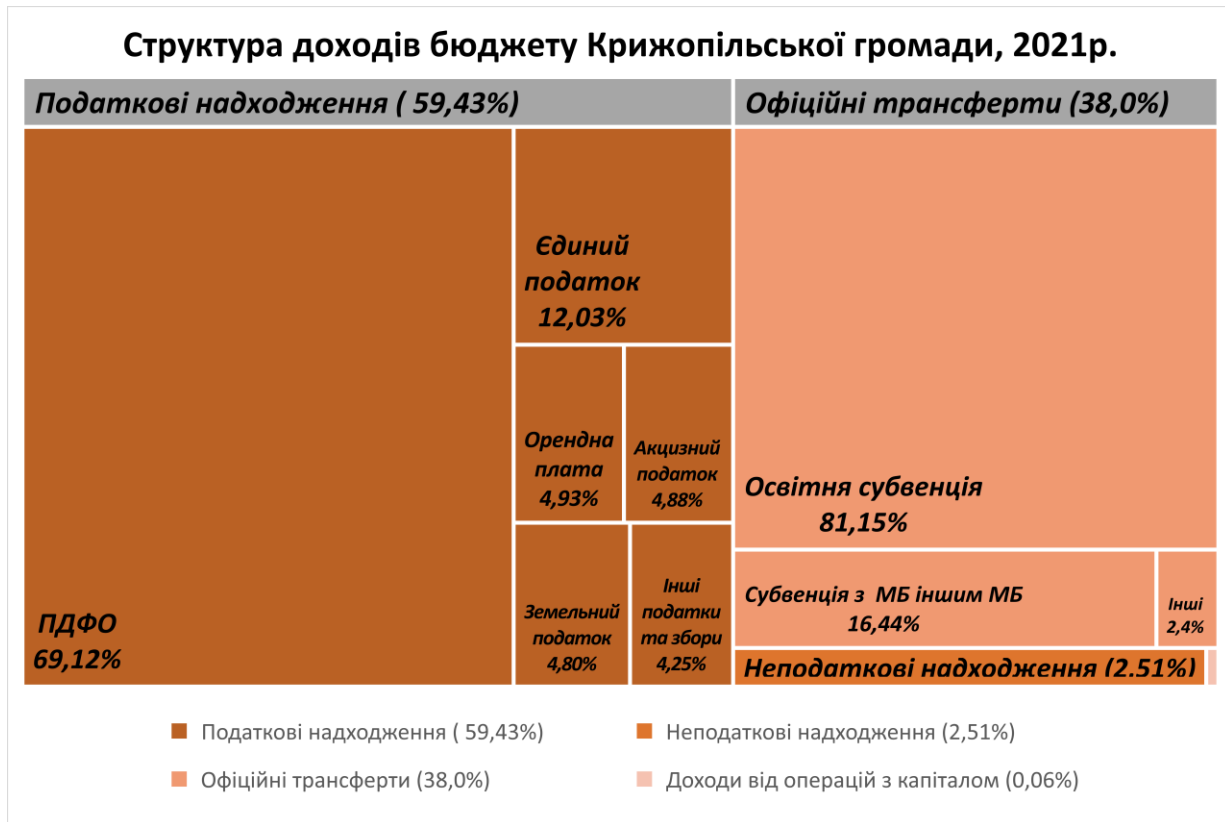

Структура бюджету і джерела доходів

Місцевий бюджет є відображенням взаємодії та взаємозалежності всіх сфер життєдіяльності громади, оскільки він залежить від цих процесів і одночасно впливає на них. Бюджет Крижопільської громади тяжіє до споживчого; трансферти, які надходять з національного рівня покривають потреби переданих повноважень. Не отримуючи дотацію горизонтального вирівнювання громада самостійно має фінансувати потреби на рівні не нижчому за середньоукраїнський.

Структура надходжень. За плановими показниками 2021 р. загальний обсяг надходжень до бюджету Крижопільської територіальної громади становить 185 064,3 тис. грн. Більше половини доходів (59,43%) формується за рахунок податкових надходжень (рис.).

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Найбільшими джерелами власних доходів є податок з доходів фізичних осіб, який становить 76 млн грн, єдиний податок – 13,2 млн грн, податок на майно – 13,6 млн грн, основну частину якого формує плата за землю (79%), акцизний податок – 5,4 млн грн, надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами – 3,2 млн грн. Аналіз надходжень від єдиного податку, як показника підприємницької активності на території громади, свідчить що 57% податку формується за рахунок діяльності ФОПів, 38% від сільськогосподарських виробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків, решта – від юридичних осіб. Порівняно висока частка суб’єктів господарювання, які самостійно забезпечують себе роботою та доходами є основою сталості розвитку громади, її фінансової спроможності та перспектив якісного удосконалення якості життя громадян.

Обсяги трансфертних надходжень становлять 38% бюджету громади. Вони мають цільове призначення, зокрема фінансування переданих повноважень у сфері освіти, охорони здоров’я, на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення доступності широкосмугового доступу до Інтернету в сільській місцевості тощо. Додатковою підтримкою для громади є отримання у 2021р. субвенції з державного бюджету на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Фінансова спроможність громади може бути посилена створенням цільового фонду відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (п.25 ст.26, ст.68). Кошти фонду можуть стати вагомим додатковим джерелом наповнення бюджету громади та забезпечення додаткового фінансування соціальної сфери, закладів освіти, культури, медицини, спорту, громадських організацій, розвитку інфраструктури і благоустрою громади тощо. Також додаткові кошти фонду дадуть можливість підтримувати економічні ініціативи, завдяки яким в подальшому зростатимуть доходи громади і забезпечуватиметься фінансова самостійність.

Структура витрат. У структурі витрат переважає фінансування освітньої сфери (63,28%). Обсяги субвенцій з бюджетів вищих рівнів не покривають потребу освітніх закладів і фінансування переданих повноважень здійснюється, у тому числі, за рахунок бюджету територіальної громади. Решта видатків спрямовуються на фінансування органів місцевого самоврядування (14,84%), духовний і фізичний розвиток (6,20%), житлово-комунальне господарство (2,51%), соціальний захист та соціальне забезпечення (3,01%), економічну діяльність (4,76%), сферу охорони здоров'я (4,07%) тощо (рис.).

Структура видатків бюджету за функціональною класифікацією, 2021р.

Оцінка видатків бюджету в розрізі розподілу фінансування споживчих та капітальних витрат свідчить, що 94% спрямовуються на споживчі потреби, і близько 6% – на придбання обладнання і предметів довгострокового користування та капітальний ремонт і реконструкцію об'єктів. Виконання кошторисних призначень на придбання основного капіталу пов'язане з

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

проведенням тендерів, закупівельних процедур, які зазвичай тривалі у часі і вимагають потужної підготовчої роботи. Відтермінування дій може призвести до невикористання коштів протягом бюджетного періоду та втрати можливостей виконання запланованих проектів.

Потенціал бюджетування для покращення фінансової спроможності громади. Планування, проміжний моніторинг, поетапна оцінка виконання показників бюджету, врахування досвіду інших громад сприяє підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів. Групування інформації за блоками «фінансова спроможність бюджету», «операційні витрати (навантаженість бюджету)», «довгостроковий розвиток» дає можливість оцінити поточну фінансово-економічну діяльність.

Структура виконання бюджету Крижопільської територіальної громади

Показники		Крижопільська громада	Середнє по громадам, аналогічним за чисельністю населення	Україна
Фінансова спроможність бюджету	Доходи загального фонду без трансфертів на 1 людину (грн)	3475,87	2969,04	5378,5
	Видатки загального фонду на 1 людину (грн)	5294,26	4960,43	6107,4
	Рівень дотаційності бюджету (%)	0,00	10,00	*
Операційні витрати (навантаженість бюджету)	Видатки на утримання апарату управління в розрахунку на 1 людину (грн)	719,99	616,64	643,1
	Співвідношення видатків на утримання апарату управління з фінансовими ресурсами	20,71	20,78	12,0
	Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду (%)	82,38	79,64	52,6
Довгостроковий розвиток	Питома вага капітальних видатків у загальному обсязі видатків (%)	0,94	2,03	13,7
	Капітальні видатки на 1 людину (грн)	50,98	100,60	1012,77

Фінансова спроможність бюджету визначена за показниками «Доходи і видатки загального фонду на 1 людину», які характеризують фінансовий потенціал громади і спроможність самозабезпечення за рахунок ресурсів, що генеруються на території громади, з врахуванням «рівня дотаційності бюджету», як характеристики залежності громади від фінансової допомоги з держбюджету. Порівняння окремих показників виконання бюджету

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Крижопільської громади з середніми показниками аналогічних за чисельністю населення громад свідчить про вищий рівень самостійності бюджету та фінансової спроможності громади. Крижопільська громада відноситься до 25% громад України, які не потребують державної дотації горизонтального вирівнювання податкової спроможності територій і бюджети яких забезпечують фінансування потреб громади на рівні не нижчому за середньоукраїнський.

Витрати бюджету на обслуговування операційної діяльності характеризують видатки бюджету на утримання управлінського персоналу та працівників бюджетної сфери. Порівняно вищі витрати на утримання апарату управління можуть бути наслідком як великого штату працівників (у співвідношенні до кількості людей в громаді), так і великих витрат на забезпечення їх роботи (утримання будівлі, комунальні послуги, закупівля предметів та інвентарю тощо). Значна частка витрат на заробітну плату у видатках бюджету свідчить про велику кількість працівників бюджетної сфери і недостатню економічну активність населення громади (як платників податків, що наповнюють бюджет).

Витрати на довгостроковий розвиток відображають спроможність громади закладати основи сталого соціально-економічного розвитку, забезпечувати можливості для реалізації проектів інфраструктурного розвитку, створення матеріальних активів, інвестування у довгострокові проекти та програми. Незважаючи на фінансову спроможність громади, витрати на капітальні видатки плануються у надто обмеженому обсязі. Збереження такої тенденції в подальшому загрожуватиме якості соціально-економічних змін, знижуватиме можливості покращення інфраструктури та удосконалення якості життя населення громади.

Залученість сільських спільнот до розвитку громади

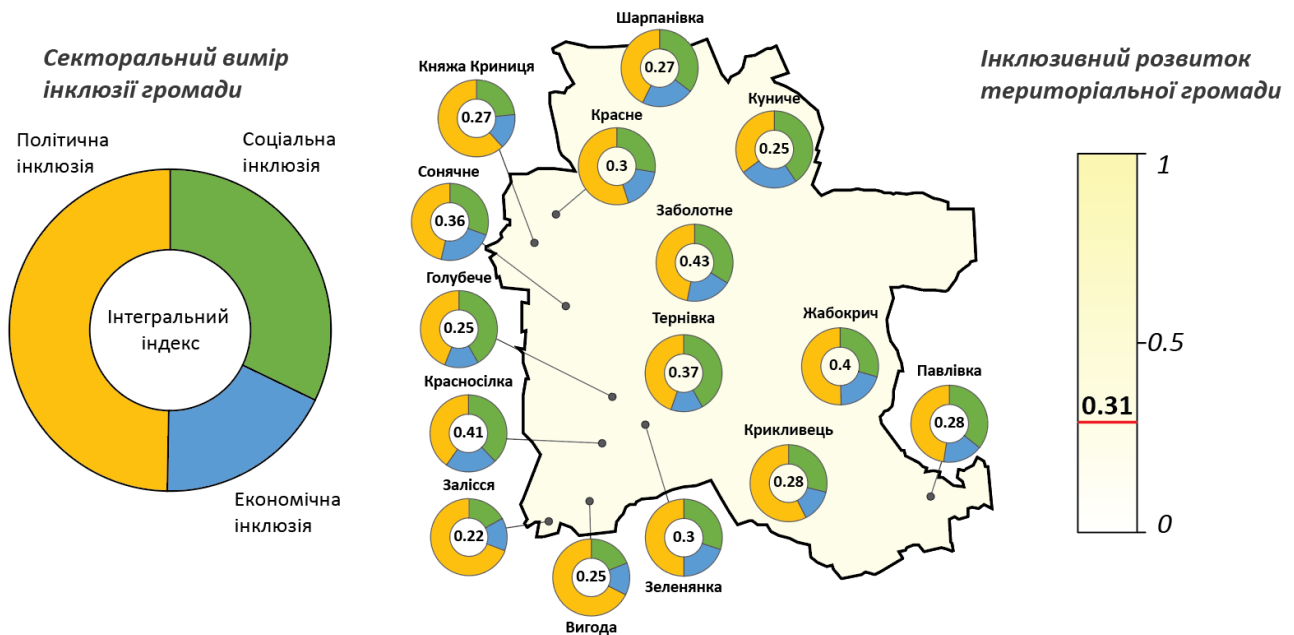
Кількісне оцінювання залученості сільських спільнот до економічного, соціального та громадсько-політичного розвитку громади (інклюзивність) проведено на основі матеріалів анкет, які заповнювались у громадах по кожному населеному пункту. Соціальний блок анкети містить 15, економічний – 21, громадсько-політичний – 12 показників. Показники трансформовані у коефіцієнти зі значенням від 0 до 1 для їх співмірності і подальших оціночних дій. Нормативом для трансформації послужило число, близьке до найвищого значення відповідного показника серед усіх поселень громади. Після обробки усіх даних визначено індекси залученості жителів (спільнот) кожного

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

поселення територіальної громади до розвитку її економічної, соціальної та громадсько-політичної сфер, а також інтегральний індекс інклюзивності спільнот.

У Крижопільській ТГ з 15 аналізованими населеними пунктами інтегральний індекс інклюзивності становить 0,31; в економічній сфері індекс інклюзивності має значення 0,17, соціальної – 0,3, громадсько-політичній – 0,47. В поселенських спільнотах громади інтегральний індекс інклюзивності коливається в межах від 0,22 (с. Залісся) до 0,43 (с. Заболотне).

Рівень інклюзивності Крижопільської територіальної громади і її поселенських спільнот

Поселенські спільноти громади з подібними значеннями інтегральних індексів інклюзивності поділяються на 3 групи: I група з індексами до 0,3; II група – від 0,3 до 0,37; III група – 0,37 і більше.

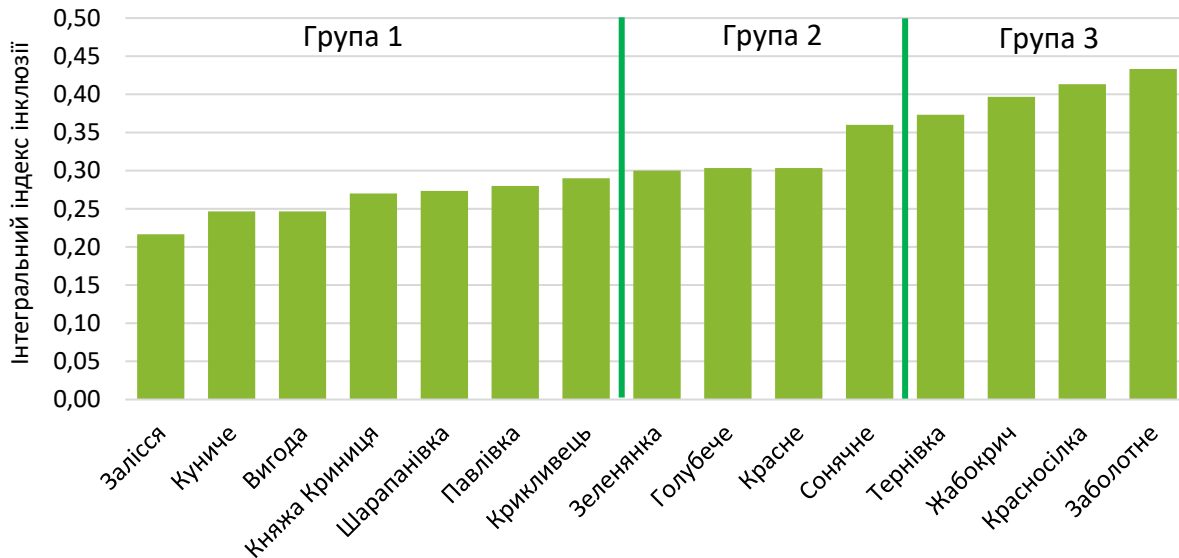
Відмінності у значеннях інтегральних індексів інклюзивності поселенських спільнот, які увійшли до виділених груп, зумовлені різними рівнями їх залученості до окремих сфер діяльності громади, що відображається в часткових індексах інклюзивності – соціальної, економічної, громадсько-політичної. У кожній спільноті ці показники поєднуються по-різному.

До **першої** групи з інтегральним індексом інклюзивності до 0,29 входять місцеві спільноти сіл Залісся, Куниче, Вигода, Княжа Криниця, Шарпанівка, Павлівка, Крикливець. Рівень *економічної* інклюзії сільських спільнот у цій групі коливається в межах 0,09-0,18, *соціальної* – 0,11-0,3, *громадсько-політичної* – 0,26-0,5. До **другої** групи з інтегральним індексом інклюзивності 0,3-0,37 входять місцеві спільноти сіл Зеленянка, Голубече, Красне,

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Сонячне. Рівень їх економічної інклюзії тут поміщається в межах 0,18-0,25, соціальної – 0,25-0,38, громадсько-політичної – 0,4-0,5.

Розподіл поселенських спільнот Крижопільської ТГ за інтегральним індексом інклюзивності

Найбільші інтегральні значення індексу інклюзивного розвитку мають місцеві спільноти **третьої** групи: сіл Тернівка (0,37), Жабокрич (0,4), Красносілка (0,41), с. Заболотне (0,43). У цій групі індекси економічної інклюзії становлять 0,15-0,27, соціальної – 0,35-0,47, громадсько-політичної – 0,5-0,61.

Низький індекс економічної інклюзії більшості поселенських спільнот громади відображає основну проблему сучасного українського села: недостатнє використання його виробничого потенціалу в інтересах місцевих жителів. Дещо вищі його значення в окремих селах зумовлені більшою кількістю суб'єктів господарювання та вищою економічною активністю населення. У секторальному вимірі соціальна інклюзія значно перевищує економічну. Це обґрунтовано забезпеченістю більшості населення медичними та освітніми послугами, наявністю водопроводу у переважній більшості населених пунктах громади, налагодженою транспортною доступністю з центром громади, наявністю інтернету (хоч і нестабільного) практично в усіх селах. Громадсько-політична інклюзія має високі значення індексу через більш-менш налагоджену взаємодію жителів із місцевими депутатами та старостами, наявністю організаційних та технічних можливостей звернень мешканців до керівництва громади, а також ситуативну згуртованість для розв'язання нагальних суспільних проблем.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Результати проведеного аналізу розвитку Крижопільської громади дозволяють визначити її сильні і слабкі сторони, загрози та можливості:

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Налагоджена система управління та сформована мережа для надання послуг населенню на місцевому рівні; • Задовільна просторова-часова доступність більшості населених пунктів громади; • Високий агро-природний потенціал (продуктивні ґрунти та ін.) що може забезпечувати високі показники економічної віддачі від багатьох напрямків рослинництва та тваринництва; • Оптимізована освітня мережа; • Наявність громадських організацій; • Поширені фермерські господарств; • Висока залісненість території; • Високі економічні характеристики агро-природного потенціалу, зокрема родючості ґрунтів (кращі, ніж середньоукраїнські); • Значні обсяги екосистемних послуг, що формуються на території громади. 	<ul style="list-style-type: none"> • Обмеженість фінансових ресурсів для реалізації ідей та проектів; • Неінвентаризовані ресурси громади; • Низький рівень народжуваності зі значно вищим рівнем смертності; • Гендерний дисбаланс у найбільш продуктивних вікових групах; • Споживчий характер бюджету громади; • Високе операційне навантаження бюджету; • Монофункціональність економіки; • Високий рівень безробіття у більшості сіл громади; • Неформальна зайнятість; • Невисокий рівень підприємницької активності місцевих жителів; • Відносно значна віддаленість до обласного центру та наявність населених пунктів із незадовільною часовою доступністю до центру громади; • Високі рівні загальносистемної вразливості до змін клімату, а також сільського господарства; • Нижчий за середній показник видового біорізноманіття на території громади.
<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Можливості для ефективного розвитку тих сфер, що напряму залежать від ефективної логістики та просторово-часової доступності; • Більшість населених пунктів громади – великі за чисельністю осіб села; • Досить висока щільність населення; • Підприємницька активність; • Наявність підприємницького приватного 	<ul style="list-style-type: none"> • Політична нестабільність. Продовження або замороження військового конфлікту на сході України; • Залежність місцевої економіки від аграрного сектору; • Відтік молодих спеціалістів через недостатню кількість і якість робочих місць;

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

сектору;

- Створення цільового фонду розвитку громади, як додаткового джерела наповнення бюджету;
- Подальший розвиток кооперативних процесів
- Легалізація «тіньової» зайнятості
- Наявність підприємств для переробки с/г продукції
- Залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій.

- Відсутність потенціалу нарощення людності у багатьох селах громади, низький коефіцієнт життєвості;
- Концентрація землекористування в великих агропідприємствах
- Низький рівень зайнятості
- Зростання цін на енергоносії
- Збільшення податкового та іншого роду навантажень на підприємців та потенційних інвесторів;
- Загрози для аграрного сектору, пов'язані зі зміною клімату, зокрема погіршення умов для вегетації озимих культур.

